ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ
ՎՃՌԱԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆ

ՀՀ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանի որոշում
Քաղաքացիական գործ թիվ ԼԴ2/0775/02/22
Նախագահող դատավոր՝ Դ. Սերոբյան
Դատավորներ՝ Ս. Թորոսյան
Լ. Սարգսյան

Քաղաքացիական գործ թիվ **ԼԴ2/0775/02/22**
2026թ.

ՈՐՈՇՈՒՄ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՆՈՒՆԻՑ

Հայաստանի Հանրապետության վճռաբեկ դատարանի քաղաքացիական պալատը (այսուհետ՝ Վճռաբեկ դատարան) հետևյալ կազմով՝

նախագահող Գ. ՀԱԿՈԲՅԱՆ
զեկուցող Ս. ՄԵՂՐՅԱՆ
Ա. ԱԹԱԲԵԿՅԱՆ
Ն. ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ
Ա. ՄԿՐՏՉՅԱՆ
Է. ՍԵԴՐԱԿՅԱՆ

2026 թվականի նոյեմբերի 16-ին

գրավոր ընթացակարգով քննելով Արմինե Մակինյանի վճռաբեկ բողոքը ՀՀ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանի 31.07.2023 թվականի որոշման դեմ՝ ըստ Արմինե Մակինյանի դիմումի՝ Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու պահանջի մասին,

Պ Ա Ր Զ Ե Ց

1. Գործի դատավարական նախապատմությունը

Դիմելով դատարան՝ Արմինե Մակինյանը պահանջել է Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի կողմից 22.10.2019 թվականին կայացված և 04.11.2019 թվականին կողմերի համար պարտադիր դարձած թիվ 15-6406/19 որոշման հարկադիր կատարման համար տալ կատարողական թերթ:

Լոռու մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի 31.05.2022 թվականի որոշմամբ դիմումը մերժվել է:

ՀՀ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանի 13.10.2022 թվականի որոշմամբ Արմինե Մակինյանի բերած վերաքննիչ բողոքը մասնակի բավարարվել է, և Դատարանի 31.05.2022 թվականի «ՀՀ ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու դիմումը քննության առնելու մասին» որոշումը վերացվել է:

Լոռու մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի (այսուհետ՝ Դատարան) 18.01.2023 թվականի որոշմամբ դիմումը մերժվել է:

ՀՀ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանի (այսուհետ՝ Վերաքննիչ դատարան) 31.07.2023 թվականի որոշմամբ Արմինե Մակինյանի բերած վերաքննիչ բողոքը մերժվել է, և Դատարանի 18.01.2023 թվականի «ՀՀ Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշման հիման վրա հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու մասին» որոշումը թողնվել է օրինական ուժի մեջ:

Սույն գործով վճռաբեկ բողոք է ներկայացրել Արմինե Մակինյանը (ներկայացուցիչ Ալեքսանդր Ծատինյան):

Վճռաբեկ բողոքի պատասխան չի ներկայացվել:

2. <u>Վճռաբեկ բողոքի հիմքերը, հիմնավորումները և պահանջը</u>

Սույն վճռաբեկ բողոքը քննվում է հետևյալ հիմքերի սահմաններում ներքոհիշյալ հիմնավորումներով.

Վերաքննիչ դատարանը խախտել է «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ ու 13-րդ հոդվածները, «Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի մասին» ՀՀ օրենքի 3-րդ հոդվածը, 1999 թվականի հունվարի 1-ին ուժի մեջ մտած «Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» ՀՀ օրենքի 23-րդ հոդվածի 1-ին մասի 5-րդ կետը և 24-րդ հոդվածի 1-ին մասը, ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 343-րդ հոդվածի 6-րդ մասն ու 345-րդ հոդվածի 2-րդ մասը:

Բողոք բերած անձը նշված հիմքերի առկայությունը պատճառաբանել է հետևյալ հիմնավորումներով.

Վերաքննիչ դատարանն անտեսել է, որ այն պարագայում, երբ քննվում է հաշտարարի որոշումը չեղյալ ճանաչելու պահանջ, դատարաններն օրենքի ուժով առանց քննության են թողնում հաշտարարի որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տրամադրելու վերաբերյալ դիմումը, այսինքն՝ եթե անգամ հաճախորդը ցանկանա, չի կարող կատարողական թերթ ստանալ հաշտարարի որոշման կատարման համար, քանի դեռ այն վիճարկվում է դատական կարգով: Հետևաբար Վերաքննիչ դատարանի հետևություններն առ այն, որ անկախ հաշտարարի որոշման վիճարկման փաստից, ինքը պարտավոր էր մեկ տարվա ընթացքում ներկայացնել կատարողական թերթ ստանալու մասին դիմում, առարկայազուրկ է և իր հիմքում չունի որևէ իրավաչափ նպատակ:

Վերաքննիչ դատարանը հաշվի չի առել, որ ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 345-րդ հոդվածի 2-րդ մասի վերլուծությունից հետևում է, որ Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի՝ կողմերի համար պարտադիր դարձած որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու վերաբերյալ դիմումը կարող է մերժվել այն դեպքում, երբ առկա է Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշումը չեղյալ ճանաչելու՝ օրենքով նախատեսված հիմք: Կատարողական թերթ տալու վերաբերյալ դիմումը դատարան ներկայացնելու ժամկետը ենթադրաբար բաց թողնելու հանգամանքը չի հանդիսանում Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշումը չեղյալ ճանաչելու հիմք, ուստի Վերաքննիչ դատարանը չէր կարող այդ հիմքով մերժել որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու վերաբերյալ դիմումը:

Վերաքննիչ դատարանի կողմից կատարված վերլուծության պայմաններում իմաստազրկվում է նաև հաշտարարի ինստիտուտի նպատակը, քանի որ նշված

վերլուծությամբ դատական պրակտիկա ձևավորվելու դեպքում հաճախորդները կարող են փաստացի զրկվել հաշտարարի որոշման հիման վրա հարկադիր կատարում ստանալու իրավունքից: Նման պայմաններում կսահմանափակվի նաև հաճախորդների դատական պաշտպանության իրավունքը, ինչպես նաև իրավունքի պաշտպանության արդյունավետ միջոց ունենալու իրավունքը, քանի որ Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի նախադեպային իրավունքի համաձայն՝ հարկադիր կատարումը հանդիսանում է դատական պաշտպանության իրավունքի մաս:

Դատարանները բաց թողնված ժամկետը վերականգնելու վերաբերյալ միջնորդությունը քննելիս սահմանափակվել են միայն միջնորդության մեջ նշված հանգամանքներով, չպարզելով, թե ե՞րբ է Արմինե Մակինյանը ստացել (երբ է հասանելի դարձել) Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշումը չեղյալ ճանաչելու վերաբերյալ դիմումի կապակցությամբ կայացված վերջնական դատական ակտը, ե՞րբ է Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու վերաբերյալ դիմումը ներկայացվել դատարան:

Վերոգրյալի հիման վրա բողոք բերած անձը պահանջել է բեկանել Վերաքննիչ դատարանի 31.07.2023 թվականի որոշումը և փոփոխել այն՝ դիմումը բավարարել:

3. Վճռաբեկ բողոքի քննության համար նշանակություն ունեցող փաստերը

Վճռաբեկ բողոքի քննության համար էական նշանակություն ունեն հետևյալ փաստերը՝

1) 22.10.2019 թվականին Ֆինանսական համակարգի հաշտարարը կայացրել է թիվ 15-6406/19 որոշումը (այսուհետ նաև՝ Որոշում)՝ 300.000 ՀՀ դրամի չափով «Յունիբանկ» ԲԲԸ-ի (այսուհետ՝ Բանկ) դեմ ուղղված Արմինե Մակինյանի պահանջը բավարարելու մասին **(հատոր 1-ին, գ.թ. 14-24)**.

2) Որոշումը կողմերի համար պարտադիր է դարձել 04.11.2019 թվականին **(հատոր 1-ին, գ.թ. 10, 12)**.

3) 10.12.2019 թվականին Լոռու մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանում ստացվել է Բանկի դիմումը՝ Որոշումը չեղյալ ճանաչելու պահանջի մասին, որի կապակցությամբ հարուցվել է թիվ ԼԴ2/2067/02/19 քաղաքացիական գործը:

Լոռու մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի 19.05.2020 թվականի որոշմամբ Բանկի դիմումը մերժվել է: ՀՀ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանի 17.09.2020 թվականի որոշմամբ Բանկի վերաքննիչ բողոքը մերժվել է, և Լոռու մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի 19.05.2020 թվականի որոշումը թողնվել է անփոփոխ: ՀՀ վճռաբեկ դատարանի քաղաքացիական և վարչական պալատի 16.03.2022 թվականի որոշմամբ ՀՀ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանի 17.09.2020 թվականի որոշման դեմ Բանկի բերած վճռաբեկ բողոքը վարույթ ընդունելը մերժվել է:

ՀՀ վճռաբեկ դատարանի քաղաքացիական և վարչական պալատի 16.03.2022 թվականի որոշումը կողմերին է ուղարկվել 20.04.2022 թվականին **(հիմք՝ «https://court.am» պաշտոնական կայք)**.

4) Արմինե Մակինյանը Որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու վերաբերյալ դիմումը Դատարան է ներկայացրել 07.05.2022 թվականին՝ միաժամանակ միջնորդելով վերականգնել կատարողական թերթ ստանալու վերաբերյալ դիմումը դատարան ներկայացնելու համար բաց թողնված դատավարական ժամկետը **(հատոր 1-ին, գ.թ. 2-32)**:

4. Վճռաբեկ դատարանի պատճառաբանությունները և եզրահանգումը

Վճռաբեկ դատարանն արձանագրում է, որ սույն վճռաբեկ բողոքը վարույթ ընդունելը պայմանավորված է ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 394-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետով նախատեսված հիմքի առկայությամբ՝ նույն հոդվածի 2-րդ մասի 2-րդ կետի իմաստով, այն է՝ բողոքում բարձրացված հարցի վերաբերյալ Վճռաբեկ դատարանի որոշումը կարող է էական նշանակություն ունենալ օրենքի միատեսակ կիրառության համար, քանի որ Վերաքննիչ դատարանի կողմից 1999 թվականի հունվարի 1-ին ուժի մեջ մտած «Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» ՀՀ օրենքի 23-րդ հոդվածի 1-ին մասի 5-րդ կետը և ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 119-րդ հոդվածը կիրառվել են թիվ ԼԴ2/1953/02/21 քաղաքացիական գործով ՀՀ վճռաբեկ դատարանի քաղաքացիական պալատի կողմից նույն նորմերին տրված մեկնաբանությանը հակասող մեկնաբանությամբ:

Վերոգրյալով պայմանավորված՝ Վճռաբեկ դատարանն անհրաժեշտ է համարում անդրադառնալ Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տրամադրելու դիմումն օրենքով սահմանված ժամկետի խախտմամբ ներկայացված լինելու դեպքում դատարանների կողմից բաց թողնված դատավարական ժամկետը վերականգնելու միջնորդությունը քննելիս պարզման և գնահատման ենթակա հարցերի շրջանակին՝ վերահաստատելով նախկինում արտահայտած իրավական դիրքորոշումը:

1999 թվականի հունվարի 1-ին ուժի մեջ մտած «Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» ՀՀ օրենքի 1-ին հոդվածի առաջին պարբերության համաձայն՝ նույն օրենքը սահմանում է Հայաստանի Հանրապետության դատարանների դատական ակտերի, ինչպես նաև արբիտրաժային տրիբունալների վճիռների և Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշումների հարկադիր կատարումն ապահովելու պայմանները և կարգը:

Նույն օրենքի 2-րդ հոդվածի 6-րդ կետի համաձայն՝ հարկադիր կատարման ենթակա են Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշումները:

Նույն օրենքի 23-րդ հոդվածի 1-ին մասի 5-րդ կետի համաձայն՝ կատարողական թերթ ստանալու համար դիմումը ներկայացվում է մեկ տարվա ընթացքում, եթե օրենքով այլ բան սահմանված չէ՝ սկսած այն օրվանից, երբ Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշումը պարտադիր է դարձել կողմերի համար:

Նույն օրենքի 24-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ պահանջատիրոջ կողմից կատարողական թերթ ստանալու համար դիմում ներկայացնելու ժամկետը հարգելի ճանաչված պատճառներով բաց թողնելու դեպքում դատարանը կարող է այն վերականգնել:

«Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի մասին» ՀՀ օրենքի 14-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ պահանջի քննության արդյունքներով Ֆինանսական համակարգի հաշտարարը որոշում է կայացնում պահանջը բավարարելու կամ մասնակի բավարարելու կամ այն մերժելու մասին և ոչ ուշ, քան հաջորդ օրը ծանուցում որոշման մասին՝ համապատասխան ծանուցման եղանակով ներկայացնելով որոշումը:

Նույն հոդվածի 4-րդ մասի համաձայն՝ այն դեպքում, երբ Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշումը ծանուցելու պահից 30 աշխատանքային օրվա ընթացքում հաճախորդն անվերապահորեն և գրավոր ձևով համաձայնվում է որոշման հետ, վերջինս կողմերի համար դառնում է պարտադիր: (…):

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 341-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ ֆինանսական համակարգի հաշտարարի՝ կողմերի համար պարտադիր դարձած

որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու վերաբերյալ դիմում կարող է ներկայացնել հաճախորդը՝ «Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով նախատեսված դեպքերում:

«Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի մասին» ՀՀ օրենքի 15-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ այն դեպքում, երբ հաճախորդը նույն օրենքով սահմանված կարգով համաձայնվում է որոշման հետ, իսկ Կազմակերպությունը սահմանված կարգով և ժամկետում չի կատարում Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշումը, հաճախորդն իրավունք է ստանում կատարողական թերթ ստանալու նպատակով դիմելու իրավասու դատարան, որը Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքով սահմանված կարգով կայացնում է հետևյալ որոշումներից մեկը.

1) Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշումը ճանաչելու և կատարողական թերթ տալու մասին.

2) Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշումը չեղյալ ճանաչելու և կատարողական թերթ տալը մերժելու մասին:

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 345-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ դիմումի քննության արդյունքով դատարանը կայացնում է հետևյալ որոշումներից մեկը.

1) դիմումը բավարարելու, ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշումը ճանաչելու և դրա հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու մասին.

2) դիմումը մերժելու, ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշումը չեղյալ ճանաչելու և դրա հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալը մերժելու մասին:

ՀՀ վճռաբեկ դատարանը, նախկինում կայացված որոշմամբ անդրադառնալով Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու վերաբերյալ դիմումն օրենքով սահմանված ժամկետի խախտմամբ ներկայացված լինելու և բաց թողնված դատավարական ժամկետը վերականգնելու միջնորդություն ներկայացված չլինելու դեպքին, արձանագրել է, որ այն դեպքում, երբ հաճախորդը «Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված կարգով համաձայնվում է որոշման հետ, իսկ Կազմակերպությունը սահմանված կարգով և ժամկետում չի կատարում ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշումը, հաճախորդն իրավունք է ձեռք բերում կատարողական թերթ ստանալու նպատակով դիմելու իրավասու դատարան: Միևնույն ժամանակ, օրենսդիրը որոշակի ժամկետ է սահմանել Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշման հարկադիր կատարման նպատակով կատարողական թերթ ստանալու վերաբերյալ դիմումը դատարան ներկայացնելու համար՝ նախատեսելով, որ հաճախորդն այդ դիմումը ներկայացնում է Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշումը կողմերի համար պարտադիր դառնալու պահից սկսած մեկ տարվա ընթացքում: Ընդ որում, Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշումը կողմերի համար դառնում է պարտադիր, երբ այն առաքելու պահից 30 աշխատանքային օրվա ընթացքում հաճախորդն անվերապահորեն և գրավոր ձևով համաձայնվում է որոշման հետ:

Օրենսդիրը դատարանին իրավունք է վերապահել ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու վերաբերյալ դիմումի քննության արդյունքում ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքով սահմանված կարգով կայացնելու հետևյալ որոշումներից մեկը.

1) դիմումը բավարարելու, ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշումը

ճանաչելու և դրա հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու մասին.

2) դիմումը մերժելու, ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշումը չեղյալ ճանաչելու և դրա հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալը մերժելու մասին:

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգիրքը (345-րդ հոդվածի 2-րդ մաս) որպես ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու վերաբերյալ դիմումը մերժելու հիմք նախատեսել է բացառապես այն դեպքը, երբ դիմումի քննության արդյունքում պարզվում է, որ ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշումը ենթակա է չեղյալ ճանաչման: Նշված դիմումը մերժելու այլ հիմք, այդ թվում, երբ ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու դիմումը ներկայացվել է օրենքի պահանջի խախտմամբ, և բաց թողած ժամկետը վերականգնելու մասին միջնորդությունը մերժվել է, օրենսդիրը ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքով չի նախատեսել: Միևնույն ժամանակ նշված դեպքը նույն օրենսգրքով չի նախատեսվել նաև որպես այդ դիմումն առանց քննության թողնելու հիմք: Նշված դեպքը որպես դիմումը մերժելու ինքնուրույն հիմք օրենսդիրը նախատեսել է 1999 թվականի հունվարի 1-ին ուժի մեջ մտած «Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» ՀՀ օրենքի 18-րդ հոդվածի 5-րդ մասի 3-րդ կետով՝ սահմանելով, որ **դատարանը մերժում է կատարողական թերթ տալու դիմումը, եթե լրացել է կատարողական թերթ ստանալու համար դիմում ներկայացնելու ժամկետը, և բաց թողած ժամկետը վերականգնելու մասին միջնորդությունը մերժվել է**:

Այսինքն՝ բոլոր այն դեպքերում, երբ ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու վերաբերյալ դիմումը ներկայացվում է ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշումը կողմերի համար պարտադիր դառնալու պահից սկսած մեկամյա ժամկետը լրանալուց հետո, և այդ ժամկետը վերականգնելու մասին միջնորդությունը մերժվում է, դատարանը պետք է կայացնի այդ դիմումը մերժելու մասին որոշում՝ ղեկավարվելով 1999 թվականի հունվարի 1-ին ուժի մեջ մտած «Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» ՀՀ օրենքի 18-րդ հոդվածի 5-րդ մասի 3-րդ կետով (*տե՛ս ըստ Նաիրա Աբգարյանի դիմումի՝ Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու պահանջի մասին, թիվ ԼԴ2/1719/02/20 քաղաքացիական գործով ՀՀ վճռաբեկ դատարանի 24.02.2022 թվականի որոշումը*):

Նույն որոշմամբ ՀՀ վճռաբեկ դատարանը, անդրադառնալով այն հարցին, թե *Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշումը չեղյալ ճանաչելու վերաբերյալ դիմում ներկայացված լինելու պայմաններում արդյո՞ք առկա է նույն որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու վերաբերյալ հաճախորդի կողմից դիմում ներկայացվելու հնարավորություն,* ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 343-րդ հոդվածի 6-րդ մասի վկայակոչմամբ արձանագրել է, որ բոլոր այն դեպքերում, երբ Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշման հարկադիր կատարման համար **կատարողական թերթ տալու վերաբերյալ դիմումը քննելիս պարզվում է, որ դատարանի վարույթում առկա է Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի նույն որոշումը չեղյալ ճանաչելու վերաբերյալ դիմում, ապա դատարանը պետք է ներկայացված դիմումը թողնի առանց քննության**:

ՀՀ վճռաբեկ դատարանը նաև արձանագրել է, որ ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 343-րդ հոդվածի 6-րդ մասի պահանջն անմիջականորեն ուղղված է դատարանին, և հաճախորդին չի ազատում ֆինանսական համակարգի

հաշտարարի որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու վերաբերյալ դիմումն օրենքով սահմանված ժամկետում ներկայացնելու պարտականությունից, քանի որ գործող իրավակարգավորումների պայմաններում ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշումը չեղյալ ճանաչելու վերաբերյալ դիմում ներկայացնելը չի կասեցնում նույն որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու վերաբերյալ դիմումը դատարան ներկայացնելու՝ օրենքով սահմանված ժամկետի հոսքը: Հաճախորդը պարտավոր է ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու վերաբերյալ դիմումը ներկայացնել օրենքով սահմանված վերը նշված ժամկետում անգամ այն ժամանակ, երբ առկա է ֆինանսական համակարգի հաշտարարի նույն որոշումը չեղյալ ճանաչելու վերաբերյալ դիմում:

Միևնույն ժամանակ ՀՀ վճռաբեկ դատարանը դիրքորոշում է հայտնել նաև այն մասին, որ՝

1) *Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու վերաբերյալ դիմումն օրենքով սահմանված ժամկետի խախտմամբ ներկայացնելու դեպքում դիմողը պետք է բաց թողնված ժամկետը վերականգնելու վերաբերյալ միջնորդություն ներկայացնի*, որպիսի պահանջը բխեցրել է ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 119-րդ հոդվածի 4-րդ մասով սահմանված ընդհանուր կանոնից,

2) *դատարանը, քննության առարկա դարձնելով միջնորդությամբ ներկայացված հանգամանքները և պարզելով, որ գործին մասնակցող անձը դատավարական ժամկետը բաց է թողել հարգելի պատճառով, պետք է որոշում կայացնի միջնորդությունը բավարարելու և բաց թողնված դատավարական ժամկետը վերականգնելու մասին, ինչը հետապնդում է իրավաչափ նպատակ*:

Մեկ այլ որոշմամբ ՀՀ վճռաբեկ դատարանը, վերահաստատելով և զարգացնելով վերը նշված նորմերի վերաբերյալ արտահայտված իրավական դիրքորոշումները, արձանագրել է, որ թեկուզև այդ դիրքորոշումների համաձայն՝ հաճախորդը պարտավոր է համապատասխան դիմումը դատարան ներկայացնել օրենքով սահմանված ժամկետում անգամ այն դեպքում, երբ առկա է Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի նույն որոշումը չեղյալ ճանաչելու վերաբերյալ դիմում, այնուամենայնիվ, ՀՀ վճռաբեկ դատարանը նույն որոշմամբ չի բացառել նաև այնպիսի դեպքերը, երբ Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու վերաբերյալ դիմումը կարող է ներկայացվել նաև օրենքով սահմանված ժամկետի խախտմամբ՝ ներկայացնելով բաց թողնված ժամկետը վերականգնելու վերաբերյալ միջնորդություն, որի պարագայում դատարանը, պարզելով, որ գործին մասնակցող անձը դատավարական ժամկետը բաց է թողել հարգելի պատճառով, պետք է որոշում կայացնի միջնորդությունը բավարարելու և բաց թողնված դատավարական ժամկետը վերականգնելու մասին: ՀՀ վճռաբեկ դատարանը նշել է նաև, որ դատարանը պարտավոր է բավարարել բաց թողնված դատավարական ժամկետը վերականգնելու վերաբերյալ միջնորդությունն այն դեպքում, երբ գործին մասնակցող անձը դատավարական ժամկետը բաց է թողել հարգելի պատճառով, ինչը ենթադրում է կոնկրետ իրավիճակում ներկայացված միջնորդության ըստ էության քննություն: Հետևաբար, դատարանը յուրաքանչյուր դեպքում ունի պարտականություն քննարկման առարկա դարձնելու միջնորդության քննության համար էական նշանակություն ունեցող յուրաքանչյուր փաստական հանգամանք և միայն վերջինիս գնահատման ու համադրման արդյունքում

կայացնելու միջնորդությունը բավարարելու կամ մերժելու մասին որոշում: Ընդ որում, բոլոր դեպքերում բաց թողնված դատավարական ժամկետը հարգելի համարելու համար ընդհանուր կանոնն այն է, որ նախ միջնորդություն ներկայացրած անձը պետք է ապացուցի, որ օրենքով սահմանված դատավարական ժամկետի ընթացքում ձեռնարկել է իրենից կախված ողջամիտ և բավարար միջոցներ դատարան դիմելու, դատավարական գործողություններ իրականացնելու ուղղությամբ, սակայն իր կամքից անկախ պատճառներով բաց է թողել օրենքով սահմանված դատավարական ժամկետները: Միևնույն ժամանակ ՀՀ վճռաբեկ դատարանն արձանագրել է, որ հնարավոր են այնպիսի իրավիճակներ, երբ վերը նշված գործողություններն իրականացնելը կարող է լինել **աննպատակահարմար, իմաստազուրկ կամ ոչ անհրաժեշտ՝ պայմանավորված որոշակի հանգամանքներով, որպիսի «անգործությունը» չի կարող բացասական ազդեցություն ունենալ դատավարական ժամկետի բաց թողնումը հարգելի համարելու համար:**

ՀՀ վճռաբեկ դատարանը, անդրադառնալով Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու վերաբերյալ դիմումն օրենքով սահմանված ժամկետի խախտմամբ ներկայացված լինելու կապակցությամբ բաց թողնված ժամկետը վերականգնելու վերաբերյալ միջնորդություն քննելիս դատարանների կողմից պարզման ենթակա հարցերի շրջանակին, արձանագրել է, որ դատարանները բոլոր դեպքերում պետք է պարզեն հետևյալ հարցերը՝

1) ե՞րբ է կողմերի համար պարտադիր դարձել Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշումը,

2) ե՞րբ է ներկայացվել Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշումը չեղյալ ճանաչելու վերաբերյալ դիմումը,

3) ե՞րբ է օրինական ուժի մեջ մտել Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշումը չեղյալ ճանաչելու վերաբերյալ դիմումի վերաբերյալ կայացված վերջնական դատական ակտը,

4) ե՞րբ է Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու վերաբերյալ դիմում ներկայացրած անձն ստացել (երբ է հասանելի դարձել) Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշումը չեղյալ ճանաչելու վերաբերյալ դիմումի կապակցությամբ կայացված վերջնական դատական ակտը,

5) ե՞րբ է Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու վերաբերյալ դիմումը ներկայացվել դատարան:

Այսինքն՝ ենթակա է պարզման նաև այն հարցը, թե Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշումը **չեղյալ ճանաչելու վերաբերյալ պահանջը մերժելու մասին դատական ակտն ստանալուց (նրան հասանելի դառնալուց) հետո** դիմողի կողմից ինչպիսի միջոցներ են ձեռնարկվել համապատասխան կատարողական թերթ ստանալու համար, առանց որի դատարանը չի կարող հստակ եզրահանգումներ կատարել բաց թողնված դատավարական ժամկետը վերականգնելու կապակցությամբ *(տե՛ս ըստ Անդրանիկ Քոչարյանի դիմումի՝ Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու պահանջի մասին, թիվ ԼԴ2/1953/02/21 քաղաքացիական գործով ՀՀ վճռաբեկ դատարանի 17.07.2023 թվականի որոշումը)*:

ՀՀ վճռաբեկ դատարանը փաստել է նաև, որ գործող կարգավորումների պարագայում Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշումը չեղյալ ճանաչելու դիմումի քննության ընթացքում հաճախորդի կողմից կատարողական թերթ ստանալու վերաբերյալ դիմում ներկայացնելը կարող է գործնական և արդյունավետ չլինել՝ հիմք ընդունելով դրա առանց քննության թողնվելու իրավական հետևանքը: Ուստի, նման պայմաններում **դատարանները**

պետք է առաջնորդվեն ողջամիտ այն կանխավարկածով, որ Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշումը չեղյալ ճանաչելու դիմումի քննության ընթացքում հաճախորդը զրկված է կատարողական թերթ ստանալու վերաբերյալ դիմում ներկայացնելիս իր կողմից ենթադրվող դրական արդյունքին հասնելու իրավական հնարավորությունից, որպիսի փաստական հանգամանքը յուրաքանչյուր դեպքում պետք է քննարկման առարկա դառնա Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու վերաբերյալ դիմումն օրենքով սահմանված ժամկետի խախտմամբ ներկայացված լինելու կապակցությամբ բաց թողնված ժամկետը վերականգնելու վերաբերյալ միջնորդություն քննելիս *(տե՛ս ըստ Հասմիկ Խաչատրյանի դիմումի՝ Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու պահանջի մասին, թիվ ԱՐԴ1/4572/02/21 քաղաքացիական գործով ՀՀ վճռաբեկ դատարանի 14.01.2025 թվականի որոշումը)*:

Միաժամանակ Վճռաբեկ դատարանն անհրաժեշտ է համարում արձանագրել, որ յուրաքանչյուր դեպքում Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու վերաբերյալ դիմումն օրենքով սահմանված ժամկետի խախտմամբ ներկայացված լինելու կապակցությամբ բաց թողնված ժամկետը վերականգնելու վերաբերյալ միջնորդություն քննելիս դատարանները ոչ միայն պետք է գնահատման առարկա դարձնեն Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշումը չեղյալ ճանաչելու վարույթի առկայության պայմաններում հաճախորդի կողմից ենթադրվող դրական արդյունքին հասնելու իրավական հնարավորության բացակայությունը, այլ նաև որոշումը չեղյալ ճանաչելու դիմումի քննության նաև ժամանակային գործոնով պայմանավորված ազդեցությունը կատարողական թերթ տալու վերաբերյալ դիմում ներկայացնելու նկատմամբ: Մասնավորապես՝ պետք է հաշվի առնվի այն իրողությունը, թե արդյո՞ք հաճախորդի կողմից ողջամիտ քայլեր ձեռնարկվել են որոշումը չեղյալ ճանաչելու վարույթով վերջնական դատական ակտի կայացումից և հաճախորդի համար այն իրապես հասանելի դառնալուց հետո Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու վերաբերյալ դիմում ներկայացնելու կապակցությամբ:

Վերոնշյալ իրավական դիրքորոշումների կիրառումը սույն գործի փաստերի նկատմամբ

Սույն գործի փաստերի համաձայն՝ 22.10.2019 թվականին Ֆինանսական համակարգի հաշտարարը կայացրել է Որոշում՝ 300.000 ՀՀ դրամի չափով Բանկ դեմ ուղղված Արմինե Մակինյանի պահանջը բավարարելու մասին, որը կողմերի համար պարտադիր է դարձել 04.11.2019 թվականին:

10.12.2019 թվականին Լոռու մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանում ստացվել է Բանկի դիմումը՝ Որոշումը չեղյալ ճանաչելու պահանջի մասին, որի կապակցությամբ հարուցվել է թիվ ԼԴ2/2067/02/19 քաղաքացիական գործը: Լոռու մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի 19.05.2020 թվականի որոշմամբ Բանկի դիմումը մերժվել է: ՀՀ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանի 17.09.2020 թվականի որոշմամբ Բանկի վերաքննիչ բողոքը մերժվել է, և Լոռու մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի 19.05.2020 թվականի որոշումը թողնվել է անփոփոխ: ՀՀ վճռաբեկ դատարանի քաղաքացիական և վարչական պալատի 16.03.2022 թվականի որոշմամբ ՀՀ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանի 17.09.2020 թվականի որոշման դեմ

Բանկի բերած վճռաբեկ բողոքը վարույթ ընդունելը մերժվել է, **<u>իսկ գործում բացակայում է այն գործին մասնակցող անձանց կողմից ստանալու փաստը հավաստող ապացույցները:</u>**

Արմինե Մակինյանը 07.05.2022 թվականին, այսինքն՝ 1999 թվականի հունվարի 1-ին ուժի մեջ մտած «Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» ՀՀ օրենքի 23-րդ հոդվածի 1-ին մասի 5-րդ կետով նախատեսված մեկ տարվա ժամկետի խախտմամբ, Դատարան է ներկայացրել Որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու վերաբերյալ դիմում՝ միաժամանակ ներկայացնելով բաց թողնված դատավարական ժամկետը վերականգնելու մասին միջնորդություն:

Դատարանը 18.01.2023 թվականի «ՀՀ ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու դիմումը քննության առնելու մասին» որոշմամբ Արմինե Մակինյանի դիմումը մերժվել է՝ արձանագրելով, որ *« (…) ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու վերաբերյալ դիմումն օրենքով սահմանված ժամկետի խախտմամբ ներկայացնելու դեպքում դիմողը պետք է բաց թողնված ժամկետը վերականգնելու վերաբերյալ միջնորդություն ներկայացնի, որպիսի պահանջը բխում է ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 119-րդ հոդվածի 4-րդ մասով սահմանված ընդհանուր կանոնից (…) Դատարանն անհրաժեշտ է համարում արձանագրել, որ դատավարական ժամկետը բաց թողնելու հարգելիության վերաբերյալ ներկայացված փաստարկները վերաբերում են միայն թիվ ԼԴ2/2067/02/20 քաղաքացիական գործի հարուցումից մինչև 16.03.2022 թվականն ընկած ժամանակահատվածում դիմումը Դատարան ներկայացնելու անհնարինությանը, մինչդեռ Արմինե Արարատի Մակինյանը որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու վերաբերյալ դիմումը Դատարան է ներկայացրել 07.05.2022 թվականին: Այսինքն, 17.03.2022 թվականից մինչև 07.05.2022 թվականը կատարողական թերթ ստանալու դիմում չներկայացնելու պատճառների հարգելիության վերաբերյալ որևէ փաստարկ չի ներկայացրել»*:

Վերաքննիչ դատարանը, 31.07.2023 թվականի որոշմամբ պատճառաբանելով, որ *« (…) համակարծիք է Դատարանի արտահայտած այն իրավական դիրքորոշման հետ, համաձայն որի՝ Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշման հիման վրա կատարողական թերթ ստանալու դիմում ներկայացնելու ժամկետը բաց թողնելու պատճառների հարգելիության վերաբերյալ միջնորդությամբ բերված փաստարկները վերաբերում են միայն թիվ ԼԴ2/2067/02/19 քաղաքացիական գործի հարուցումից մինչև 16.03.2022թ. ժամանակահատվածին, իսկ բողոքաբերը Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշման հիման վրա կատարողական թերթ ստանալու դիմումը դատարան է ներկայացրել միայն 07.05.2022թ., սակայն միջնորդությամբ 17.03.2022թ. մինչև 07.05.2022թ. ժամանակահատվածի համար կատարողական թերթ ստանալու դիմում չներկայացնելու պատճառների հարգելիության վերաբերյալ որևէ փաստարկ Դատարանին չի ներկայացրել, հետևաբար՝ Բողոքաբերի հետևությունն այն մասին, որ օբյեկտիվ պատճառով բաց է թողել կատարողական թերթ ստանալու համար դիմելու օրենքով նախատեսված ժամկետը, Վերաքննիչ դատարանը գնահատում է ոչ իրավաչափ, գործի փաստական հանգամանքներից և վկայակոչված իրավակարգավորումներից չբխող, քանի որ սույն գործով չի հիմնավորվել կատարողական թերթ ստանալու ժամկետը հարգելի պատճառով բաց թողնելու ամբողջ ժամանակահատվածի, մասնավորապես 17.03.2022թ. մինչև 07.05.2022թ. կատարողական թերթ տալու համար դիմում ներկայացնելու՝ օրենքով նախատեսված դատավարական ժամկետի բաց թողնման պատճառների հարգելիությունը»*, Արմինե Մակինյանի բերած

վերաքննիչ բողոքը մերժել է և Դատարանի 18.01.2023 թվականի «ՀՀ ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու դիմումը քննության առնելու մասին» որոշումը թողել է անփոփոխ:

Վկայակոչված նորմատիվ իրավական ակտերի և վերոնշյալ իրավական դիրքորոշումների համատեքստում գնահատելով Վերաքննիչ դատարանի պատճառաբանությունները՝ Վճռաբեկ դատարանն արձանագրում է, որ դրանք չէին կարող բավարար հիմք հանդիսանալ վերաքննիչ բողոքը մերժելու և 18.01.2023 թվականի «ՀՀ ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշման հիման վրա հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու մասին» որոշումը անփոփոխ թողնելու համար՝ հետևյալ պատճառաբանությամբ:

Ինչպես արդեն իսկ նշվեց վերը, Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի թիվ 15-6406/19 որոշումը կողմերի համար պարտադիր է դարձել 04.11.2019 թվականին, Բանկը Որոշումը չեղյալ ճանաչելու պահանջի մասին դիմումը դատարան է ներկայացրել 10.12.2019 թվականին, որի վերաբերյալ վերջնական դատական ակտը՝ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի քաղաքացիական և վարչական պալատի «Վճռաբեկ բողոքը վարույթ ընդունելը մերժելու մասին» որոշումը, կայացվել է 16.03.2022 թվականին: Արմինե Մակինյանը Ֆինանսական համակարգի որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու վերաբերյալ դիմումը Դատարան է ներկայացրել 07.05.2022 թվականին, այսինքն՝ 1999 թվականի հունվարի 1-ին ուժի մեջ մտած «Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» ՀՀ օրենքի 23-րդ հոդվածի 1-ին մասի 5-րդ կետով սահմանված՝ կատարողական թերթ ստանալու համար դիմումը դատարան ներկայացնելու մեկ տարվա ժամկետի խախտմամբ՝ միաժամանակ միջնորդել է վերականգնել բաց թողնված դատավարական ժամկետը՝ պատճառաբանելով, որ **թիվ ԼԴ2/2067/02/19 քաղաքացիական գործով Բանկի դիմումի քննությունն ուղղակի արգելք է հանդիսացել նույն Որոշման կապակցությամբ կատարողական թերթ ստանալու վերաբերյալ դիմում ներկայացնելու համար**, քանի որ նման պայմաններում դիմումը ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 343-րդ հոդվածի 6-րդ մասի հիմքով դատարանի կողմից կթողնվեր առանց քննության:

Վճռաբեկ դատարանն արձանագրում է, որ թեև վկայակոչված իրավական նորմերի և հայտնված իրավական դիրքորոշումների համատեքստում դիմող Արմինե Մակինյանն ամեն դեպքում ունեցել է Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու վերաբերյալ դիմումն օրենքով սահմանված ժամկետում դատարան ներկայացնելու պարտականություն՝ անկախ այդ որոշումը չեղյալ ճանաչելու պահանջի մասին դիմումի առկայությունից, սակայն Վերաքննիչ դատարանը, իր հերթին, պարտավոր էր սույն գործով դիմումն օրենքով սահմանված ժամկետի խախտմամբ ներկայացված լինելու պայմաններում բաց թողնված ժամկետը վերականգնելու վերաբերյալ միջնորդությունը քննելիս ուշադրության արժանի համարել ինչպես միջնորդության մեջ նշված, այնպես էլ այն բոլոր հանգամանքները, որոնք կարող էին էական նշանակություն ունենալ միջնորդությունը քննելու և լուծելու համար, ու միայն դրանց գնահատման և համադրման արդյունքում որոշում կայացնել միջնորդությունը բավարարելու կամ մերժելու մասին:

Մասնավորապես՝ Վերաքննիչ դատարանը թեև գնահատման առարկա է դարձրել Որոշումը չեղյալ ճանաչելու վարույթի առկայության պայմաններում Արմինե Մակինյանի կողմից նույն Որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ ստանալու վերաբերյալ դիմում ներկայացնելու **գործնականում արդյունավետությունը**՝ փաստելով, որ

քննարկվող պարագայում մինչև 16.03.2022 թվականն առկա է օբյեկտիվ պատճառ և ողջամիտ հիմք կատարողական թերթ տրամադրելու բաց թողնված ժամկետը հարգելի համարելու և վերականգնելու համար: *Այնուհանդերձ*, գտել է, որ 17.03.2022 թվականից, այսինքն՝ ԼԴ2/2067/02/19 քաղաքացիական գործով եզրափակիչ դատական ակտի կայացման հաջորդ օրվանից մինչև Արմինե Մակինյանի կողմից սույն գործով դիմումի ներկայացումը՝ 07.05.2022 թվականը, ընկած ժամանակահատվածի համար չեն ներկայացվել կատարողական թերթ ստանալու ժամկետը հարգելի պատճառով բաց թողնելու վերաբերյալ հիմնավորումներ:

Նշվածի համատեքստում Վճռաբեկ դատարանն անհրաժեշտ է համարում արձանագրել, որ Վերաքննիչ դատարանի կողմից պետք է հաշվի առնվեր նաև այն հանգամանքը, թե Որոշումը չեղյալ ճանաչելու պահանջի քննության արդյունքում թիվ ԼԴ2/2067/02/19 քաղաքացիական գործով ե՞րբ է կայացվել եզրափակիչ դատական ակտը, ե՞րբ է այն իրապես հասանելի դարձել Արմինե Մակինյանին և այդ պահից սկսած ե՞րբ է Արմինե Մակինյանը ներկայացրել Որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու վերաբերյալ դիմում՝ քննարկման առարկա դարձնելով այն ողջամիտ ժամանակահատվածը, որն անհրաժեշտ էր Արմինե Մակինյանին նման դիմում ներկայացնելու համար:

Այսպես, թիվ ԼԴ2/2067/02/19 քաղաքացիական գործով ՀՀ վճռաբեկ դատարանի քաղաքացիական և վարչական պալատի «Վճռաբեկ բողոքը վարույթ ընդունելը մերժելու մասին» որոշումը կայացվել է 16.03.2022 թվականին, «https://datalex.am/» տեղեկատվական համակարգի ուսումնասիրությունից պարզ է դառնում, որ նշված որոշումը կողմերին ուղարկվել է միայն 20.04.2022 թվականին, իսկ սույն քաղաքացիական գործում բացակայում է այդ որոշումը Բանկի կամ Արմինե Մակինյանի կողմից ստանալու վերաբերյալ ապացույցը: Արմինե Մակինյանի կողմից Ֆինանսական համակարգի որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու վերաբերյալ դիմումը Դատարան է ներկայացրել 07.05.2022 թվականին:

Նման պայմաններում Վճռաբեկ դատարանը գտնում է, որ ստորադաս դատարանները, բաց թողնված դատավարական ժամկետը վերականգնելու վերաբերյալ միջնորդությունը քննության առնելիս և թիվ ԼԴ2/2067/02/19 քաղաքացիական գործի առկայությունը՝ որպես դատավարական ժամկետը բաց թողնելու հարգելի պատճառ դիտարկելիս, պետք է հաշվի առնեին նաև քննարկվող գործի քննության ավարտից հետո Արմինե Մակինյանի կողմից ձեռնարկված քայլերը ողջամիտ ժամկետում Ֆինանսական համակարգի որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու վերաբերյալ դիմում ներկայացնելու կապակցությամբ:

Վերոգրյալի հիման վրա՝ Վճռաբեկ դատարանն արձանագրում է, որ պարզելու համար՝ արդյո՞ք Արմինե Մակինյանը դատավարական ժամկետը բաց է թողել հարգելի պատճառով, Վերաքննիչ դատարանը պետք է բաց թողնված դատավարական ժամկետը վերականգնելու վերաբերյալ միջնորդությունը քննության առներ նաև սույն որոշմամբ մատնանշված փաստերի գնահատման համատեքստում:

Անդրադառնալով վճռաբեկ բողոք բերած անձի կողմից մատնանշված վճռաբեկ բողոքի վարույթի ընդունելիության պայմանի առկայությանը՝ Վճռաբեկ դատարանն անհրաժեշտ է համարում անդրադառնալ հետևյալին.

Վերաքննիչ դատարանը բողոքարկվող դատական ակտում, մեկնաբանելով 1999 թվականի հունվարի 1-ին ուժի մեջ մտած «Դատական ակտերի հարկադիր կատարման

մասին» ՀՀ օրենքի 23-րդ հոդվածի 1-ին մասի 5-րդ կետով և ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 119-րդ հոդվածով նախատեսված իրավակարգավորումները, մասնավորապես նշել է. «*(…) միջնորդությամբ բերված փաստարկները վերաբերում են միայն թիվ ԼԴ2/2067/02/19 քաղաքացիական գործի հարուցումից մինչև 16.03.2022թ. ժամանակահատվածին, իսկ բողոքաբերը Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշման հիման վրա կատարողական թերթ ստանալու դիմումը դատարան է ներկայացրել միայն 07.05.2022թ., սակայն միջնորդությամբ 17.03.2022թ. մինչև 07.05.2022թ. ժամանակահատվածի համար կատարողական թերթ ստանալու դիմում չներկայացնելու պատճառների հարգելիության վերաբերյալ որևէ փաստարկ Դատարանին չի ներկայացրել, հետևաբար՝ Բողոքաբերի հետևությունն այն մասին, որ օբյեկտիվ պատճառով բաց է թողել կատարողական թերթ ստանալու համար դիմելու օրենքով նախատեսված ժամկետը, Վերաքննիչ դատարանը գնահատում է ոչ իրավաչափ, գործի փաստական հանգամանքներից և վկայակոչված իրավակարգավորումներից չբխող, (…)*»:

Միևնույն ժամանակ, բողոք բերող անձի կողմից վկայակոչվել է թիվ ԼԴ2/1953/02/21 քաղաքացիական գործով ՀՀ վճռաբեկ դատարանի քաղաքացիական պալատի կողմից 17.07.2023 թվականին կայացրած դատական ակտը, հիմնավորելով, որ այդ դատական ակտում 1999 թվականի հունվարի 1-ին ուժի մեջ մտած «Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» ՀՀ օրենքի 23-րդ հոդվածի 1-ին մասի 5-րդ կետը և ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 119-րդ հոդվածը կիրառվել են Վերաքննիչ դատարանի 31.07.2023 թվականի որոշմամբ նույն նորմերին տրված մեկնաբանությանը հակասող մեկնաբանությամբ: Թիվ ԼԴ2/1953/02/21 քաղաքացիական գործով 17.07.2023 թվականի որոշմամբ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի քաղաքացիական պալատը, մասնավորապես, արձանագրել է. «*Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու վերաբերյալ դիմումն օրենքով սահմանված ժամկետի խախտմամբ ներկայացված լինելու կապակցությամբ բաց թողնված ժամկետը վերականգնելու վերաբերյալ միջնորդություն քննելիս դատարանները բոլոր դեպքերում պետք է պարզեն, հետևյալ հարցերը՝*

1) ե՞րբ է կողմերի համար պարտադիր դարձել Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշումը,

2) ե՞րբ է ներկայացվել Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշումը չեղյալ ճանաչելու վերաբերյալ դիմումը,

3) ե՞րբ է օրինական ուժի մեջ մտել Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշումը չեղյալ ճանաչելու վերաբերյալ դիմումի վերաբերյալ կայացված վերջնական դատական ակտը,

4) ե՞րբ է Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու վերաբերյալ դիմում ներկայացրած անձն ստացել (երբ է հասանելի դարձել) Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշումը չեղյալ ճանաչելու վերաբերյալ դիմումի կապակցությամբ կայացված վերջնական դատական ակտը,

5) ե՞րբ է Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշման հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ տալու վերաբերյալ դիմումը ներկայացվել դատարան:

Այսինքն՝ ենթակա է պարզման նաև այն հարցը, թե Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի որոշումը չեղյալ ճանաչելու վերաբերյալ պահանջը մերժելու մասին դատական ակտն սրանալուց (նրան հասանելի դառնալուց) հետո դիմողի կողմից ինչպիսի միջոցներ են ձեռնարկվել համապատասխան կատարողական թերթ սրանալու համար, առանց որի

դատարանը չի կարող հստակ եզրահանգումներ կատարել բաց թողնված դատավարական ժամկետը վերականգնելու կապակցությամբ»:

Վճռաբեկ դատարանը, համեմատական վերլուծության ենթարկելով ինչպես Վերաքննիչ դատարանի բողոքարկվող որոշմամբ, այնպես էլ թիվ ԼԴ2/1953/02/21 քաղաքացիական գործով ՀՀ վճռաբեկ դատարանի քաղաքացիական պալատի 17.07.2023 թվականի որոշմամբ արտահայտած վերը նշված դիրքորոշումները, արձանագրում է, որ բողոքի հիմքը հիմնավոր է, քանի որ Վերաքննիչ դատարանը 31.07.2023 թվականի բողոքարկվող որոշմամբ 1999 թվականի հունվարի 1-ին ուժի մեջ մտած «Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» ՀՀ օրենքի 23-րդ հոդվածի 1-ին մասի 5-րդ կետը և ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 119-րդ հոդվածը կիրառել է ՀՀ վճռաբեկ դատարանի քաղաքացիական պալատի 17.07.2023 թվականի որոշմամբ նույն նորմերին տրված մեկնաբանությանը հակասող մեկնաբանությամբ:

Վերը նշված փաստերից ելնելով՝ Վճռաբեկ դատարանը, ապահովելով օրենքի միատեսակ կիրառելիության երաշխավորման իր սահմանադրաիրավական առաքելությունը, փաստում է, որ նմանատիպ փաստական հանգամանքներով գործերի քննության դեպքում վերը նշված իրավական նորմերն անհրաժեշտ է կիրառել ինչպես ՀՀ վճռաբեկ դատարանի քաղաքացիական պալատի 17.07.2023 թվականի որոշմամբ, այնպես էլ սույն որոշմամբ տրված մեկնաբանություններով:

Այսպիսով, վճռաբեկ բողոքի հիմքի առկայությունը Վճռաբեկ դատարանը դիտում է բավարար՝ ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 390-րդ հոդվածի 3-րդ մասի ուժով Վերաքննիչ դատարանի 31.07.2023 թվականի որոշումը բեկանելու համար:

Վերոգրյալի հիման վրա՝ Վճռաբեկ դատարանն արձանագրում է, որ տվյալ դեպքում Արմինե Մակինյանը դատավարական ժամկետը բաց է թողել հարգելի պատճառով, որի իրավական հետևանքը մեկն է՝ պետք է որոշում կայացվի բաց թողնված դատավարական ժամկետը վերականգնելու վերաբերյալ միջնորդությունը բավարարելու մասին:

Միաժամանակ, Վճռաբեկ դատարանը գտնում է, որ սույն գործով անհրաժեշտ է կիրառել ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 405-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ կետով սահմանված՝ ստորադաս դատարանի դատական ակտը բեկանելու և գործը նոր քննության ուղարկելու՝ Վճռաբեկ դատարանի լիազորությունը: Ընդ որում, գործի նոր քննության ժամանակ բաց թողնված դատավարական ժամկետը վերականգնելու հարցը քննարկելիս անհրաժեշտ է հիմք ընդունել ինչպես սույն որոշմամբ արտահայտված իրավական դիրքորոշումները, այնպես էլ Վճռաբեկ դատարանի եզրահանգումները, որից հետո կայացնել ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 345-րդ հոդվածում նշված որոշումներից որևէ մեկը՝ պահպանելով նույն օրենսգրքի համապատասխան կանոնները:

5. Վճռաբեկ դատարանի պատճառաբանությունները և եզրահանգումը դատական ծախսերի բաշխման վերաբերյալ

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 101-րդ հոդվածի համաձայն՝ դատական ծախսերը կազմված են պետական տուրքից և գործի քննության հետ կապված այլ ծախսերից:

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 109-րդ հոդվածի 6-րդ մասի համաձայն՝ հատուկ վարույթներով, ինչպես նաև նույն օրենսգրքի 44-52-րդ գլուխներով

նախատեսված դիմումների քննության հետ կապված դատական ծախսերի հատուցման պարտականությունը դրվում է դիմողների վրա:

Նկատի ունենալով, որ սույն գործն ուղարկվում է նոր քննության, որպիսի պարագայում դատական ծախսերի բաշխման հարցին հնարավոր չէ անդրադառնալ գործի քննության ներկա փուլում, Վճռաբեկ դատարանը գտնում է, որ այդ հարցը ենթակա է լուծման գործի նոր քննության ընթացքում:

Ելնելով վերոգրյալից և ղեկավարվելով ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 405-րդ, 406-րդ և 408-րդ հոդվածներով՝ Վճռաբեկ դատարանը

Ո Ր Ո Շ Ե Ց

1. Վճռաբեկ բողոքը բավարարել: Բեկանել ՀՀ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանի 31.07.2023 թվականի որոշումը և գործն ուղարկել ՀՀ Լոռու մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան՝ նոր քննության:

2. Դատական ծախսերի հարցին անդրադառնալ գործի նոր քննության ընթացքում:

3. Որոշումն օրինական ուժի մեջ է մտնում կայացման պահից, վերջնական է և ենթակա չէ բողոքարկման:

Նախագահող _____ **Գ. ՀԱԿՈԲՅԱՆ**

Զեկուցող _____ **Ս. ՄԵՂՐՅԱՆ**

_____ **Ա. ԱԹԱԲԵԿՅԱՆ**

_____ **Ն. ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ**

_____ **Ա. ՄԿՐՏՉՅԱՆ**

_____ **Է. ՍԵԴՐԱԿՅԱՆ**